ФОРМУЛА ПОСПЕХУ

XXIV Міжнародны фэст сучаснай харэаграфіі ў Віцебску

СВЯТЛАНА ГУТКОЎСКАЯ

Артысты, якія самі выходзяць на сцэну, харэографы, якія выносяць на суд пуб- лікі свае творы, абавязкова — свядома або падсвядома — прагнуць поспеху. Асабліва калі гаворка ідзе пра конкурсный спаборніцтвы. Інакш не працавалі б яны гадзінамі ў балетных залах, шлі- фуючы выканальніцкае майстэрства, не займаліся бясконца балетмайстарскім эксперыментатарствам.

Самі харэографы, мастацтвазнаўцы, крытыкі і, безумоўна, гледачы шмат спрачаюцца, спрабуючы вызначыць, што забяспечвае поспех мастацкага твора, асобнага выканаўцы ці цэлага культурнага праекта. Ці існуе формула поспеху?

У лістападзе ў Віцебску прайшоў чар- говы Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі, які дае багаты матэрыял для таго, каб паразважаць на гэтую тэму.

Па-першае, сам фестываль адбываецца ўжо 24-ы раз, мае рэпутацыю аднаго з самых прэс- тыжных і паспяховых форумаў у галіне сучаснай харэаграфіі ў СНД і Еўропе. Па-другое, шмат калектываў, балетмайстраў і выканаўцаў упершынюменавітатутатрымалі прызнанне, даведаўшыся, што такое сапраўдны поспех.

Апошніфестывальуключаўусваюпрагра- му як галоўную падзею беларускі конкурс сучаснай харэаграфіі. Конкурс 2011 года можна назваць камерным: у выніку першага адбо- рачнага відэатура да ўдзелу ў мастацкім спа- борніцтвез 14прэтэндэнтаўбылі запрошаны толькі 8 калектываў з Віцебска, Гродна, Мінска і Магілёва. Аднак прафесійны ўзровень бела- рускіх труп сучаснага танца за апошнія гады настолькі ўзрос, што конкурсныя работы арганізатары фестывалю вырашылі адразу паказаць публіцы. Гэтыя абставіны вельмі па- спрыялі асаблівай эмацыянальнасці выступ- ленняў канкурсантаў: прысутнасць гледачоў заўсёды акрыляе артыстаў.

Прадстаўленыя ў конкурсе творы конкур- сная камісія ацэньвала па пяці намінацыях. У гэту камісію ўваходзілі прадстаўнікі чатырох краін, а ўзначальваў яе вядомы харэограф, мастацкі кіраўніктэатра «Кіеўмадэрн-балет» Раду Паклітару (ягоная трупа паказала на фес- тывалі балет «Іп pivo Veritas» на музыку эпохі Рэнесансу і ірландскую фальклорную музыку, а таксама «Балеро» Марыса Равэля).

Як прадказвалі многія, у намінацыі «Лепшая пастаноўка» перамагла работа «Пра балет» на музыку Сяргея Пракоф'ева, ажыццёўленая Дзмітрыем Залескім у Тэатры сучаснай харэаграфіі «D.O.Z.SK.I», якім ён кіруе разам з Вольгай Скварцовай. Харэаграфічная мініяцюра з ярка выяўленай камедыйнай афарбоўкай адпаведна мастацкай задуме пастаноўшчыка будавалася на наўмысным проціпастаўленні лексікі класічнага танца і шаржыраванай сучаснай пластыкі. На годным узроўні былі ўсе складнікі паказанага твора. З дапамогай цікавага пластычнага малюнка, мноства дасціпных знаходак, смелых поз і віртуозных «па» ствараліся мізансцэны, насычаныя актыўным дзеяннем.

Высокі тэхнічны ўзровень і выразнасць удзельнікаў гэтай трупы былі адзначаны і ў намінацыі «Выканальніцкае майстэрства». Падкрэслім, касцяк калектыву складаюць выпускнікі кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастац- тваў. Гэта не дзіўна, калі ўлічыць, што і сам лідар — выхаванец згаданай кафедры, і што кадры на ёй рыхтуюцца на высокім узроўні: маладыя людзі выходзяць адтуль не толькі ўзброенымі неабходнымі прафесійнымі ве- дамі і навыкамі, але і са сфарміраванымі мастацкімі поглядамі, адкрытыя для творчых пошукаў і эксперыментаў. Як для спецыяліс- таў, так і для гледачоў відавочна: у трупе сабраліся аднадумцы. Дадайце да гэтага бясспрэчны талент і майстэрства харэографа. Што можа быць лепей? Магчыма, гэта і ёсць формула поспеху?

Дзіяна Юрчанка, Марына Кушнярова і Сяргей Талкач перамаглі ў намінацыі «Ха- рэограф» — у прадстаўленым на конкурс творы ацэньваліся сцэнічнае ўвасабленне, кампазіцыйнае рашэнне, арыгінальнае ха- рэаграфічнае і вобразнае мысленне аўтараў. Аднаактовы балет «Пераклад» у выкананні Тэатра-студыі сучаснай харэаграфіі з Віцеб- ска быў зроблены на музыку Іагана Себасць- яна Баха і Міхаіла Клімчука. У анатацыі да працы пастаноўшчыкі абмежаваліся толькі вызначэннем паняцця «пераклад». Аўтары не ставілі перад сабою мэты некага здзі- віць і стварылі простае, зразумелае для ўсіх дзеянне, у якім арганічна сінтэзаваліся вы- разныя сродкі танца і драматычнага тэатра. Сапраўдная ігра аднаго героя на акардэоне «пяраўчыла» пластычнаму, вытрыманаму ў стылі contemporary dance «выказванню» двух іншых персанажаў, выступаючы важным элементам ва ўвасабленні ідэі і раскрыцці зместу твора. Фінал быў вырашаны вельмі нечакана і дасціпна: цяпер ужо танцоўшчыкі выйшлі з акардэонамі, дайгралі мелодыю і такім чы- нам«паставілі кропку»ўдзеянні, выклікаўшы шчодры смех глядзельнай залы. Характэрна, што нашы харэографы ўсё часцей працуюць на пазітыўнай хвалі. Безумоўна, яны адчува- юць: гледачы стаміліся ад драмы ў танцы, ад эмацыянальнай напружанасці, якія ўвасабля- юць толькі смутак і адчай.

У намінацыі «Артыстызм» перамаглі Ала Пагоцкая і Аляксандр Філіпаў — салісты ансамбля кафедры харэаграфіі Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Харыз- матычныя выканаўцы стварылі ўхарэаграфіч- най мініяцюры «Давай успомнім» на музыку Алесандра Марчэла пераканаўчыя і шчырыя вобразы. Адточанасць дробных пластычных элементаў і лёгкасць выканання стварылі ўра- жаннебязважкасці рухаў. Бясконцая кантыле- на праяўлялася ў пявучай мяккасці пераходаў ад аднаго «па» да іншага. Але самым моц- ным бокам выканання стаўся дыялог паміж партнёрамі: ён меў прыўзнята-ўсхваляваны характар і гэта вельмі ўзбагачала эмацыйна- эстэтычную сутнасцьхарэаграфічнага тэксту. Адразу два выдатныя дзеячы беларускага балета маюць дачыненне да гэтай перамогі: вядомы харэограф, галоўны балетмайстар Беларускага акадэмічнага музычнага тэатра Уладзімір Іваноў з'яўляецца аўтарам прад- стаўленага твора, Інеса Душкевіч рыхтавала конкурсны нумар з выканаўцамі. Ім таксама пашанцавала навучацца ў яе класічнаму танцу.

Конкурс выявіў і новыя імёны. Два маладыя айчынныя харэографы адразу былі адзначаны ў намінацыі «Пастскрыптум» і атрымалі дыпломы: Улад Цярэшчанка з Гродна з фар- мулёўкай «За чысціню стылю» (мініяцюра «Лібер-танга» на музыку Астора П'яцолы) і Ігар Шувалаў — «За экспрэсію і шчырасць» (мініяцюра «Адзінота» на музыку Джона Вільямса). Першы з'яўляецца выхаванцам Дзмітрыя Куракулава і стварыўсвой праекту межах групы сучаснай харэаграфіі «Тад», другі кіруе ансамблем танца «Алеся» Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў.

Калі аналізаваць конкурсныя выступленні ўвогуле, нельга не адзначыць: на жаль, ды- япазон творчых пошукаў нашых харэографаў пакуль не вельмі шырокі. Засмучае ў шэрагу работ і адсутнасць зместавай напоўненасці: голая рацыянальнасць кампазіцыі некато- рых твораў не выклікае эмацыйнага водгуку гледача і пакідае яго абыякавым. Часам віда- вочны разрыў паміж фізічнымі магчымасцямі выканаўцаў і тэхнікай танца. Асобныя творы выклікалі спушныя папрокі за недасканаласць тэхнічнага майстэрства танцоўшчыкаў, адсутнасць чысціні і зладжанасці выканання.

Як вядома, у сучасным танцы адбываецца не толькі пошук новых ідэй, форм і прыёмаў арганізацыі пластычнага матэрыялу, але І, так бы мовіць, «лепка» новага цела танцоўшчыка. Таму асаблівую актуальнасць набываюць май- стар-класы прызнаныхспецыялістаўз розных краін.Удзельнікі фестывалю мелі рэдкую маг- чымасць павучыцца і ў іспанскіххарэографаў Альвара Эстэбана і Эліяса Агуэрэ, і ў Віктара Квіджада з Канады, і ў расіянкі Марыі Заплеч- най. Вельмі каштоўна, што, пазаймаўшыся з імі раніцай, увечары можна было ацаніць асаблі- васці творчага метаду замежных харэографаў, паглядзеўшы іх выступленні ў рамках гасця- вой праграмы. А паглядзець было на што.

Спектакль пра сацыяльныя праблемы су-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

«Капітуляцыя».
Балет Яўгена Панфілава.
Перм.

«Давай успомнім».
Харэаграфічная мініяцюра.
Ансамбль кафедры харэаграфіі
БДУ культуры і мастацтваў.
Мінск.

«Метамарфозі-Я».
Фрагмент са спектакля «Кропка зборкі».
Пластычны тэатр «Бармаглот».
Мінск.

часнага грамадства трупы «RUBBERBANDance Group» з Манрэаля на музыку Джаспера Га- хунія ў пастаноўцы Віктара Квіджада, назву якога можна перакласці як «Цэнтр цяжару» («Па-за сілай прыцягнення»), пакінуў моцнае ўражанне. Таленавітая харэаграфія, творчы азарт, самааддача і надзвычайная шчырасць выканаўцаў выклікалі адпаведную рэакцыю глядзельнай залы. Балетмайстар стварыў дынамічнае дзеянне без адзінага шва, з моц- нымі і нечаканымі камбінацыямі вынаходлівых рухаў. Сплаўу пластычных матывах пяці геро- яў спектакля лексікі хіп-хопа, contemporary dance і рухаў класічнага танца — яго візітная картка.

Іншая праява свабоды танца выявілася ў іспанскага дуэта, які прадэманстраваў не-абмежаваныя магчымасці чалавечага цела ў харэаграфіі, натхнёнай рухамі насякомых, з зашыфраваным глыбокім філасофскім пад-тэкстам (мініяцюра «Энтома»), Як заўсёды з поспехам выступіў Пермскі дзяржаўны тэатр «Балет Яўгена Панфілава», упершыню ў Віцебску быў прадстаўлены праект Ільі Ра-манава з Расіі.

Аправай маляўнічай карціны пад назвай «Фестываль» сталі выставы «Сінякі. Мазалі. Кроў. Працоўным будням танцоўшчыкаў прысвячаецца» (надзвычай красамоўная назва!) маскоўскага фатографа Уладзіміра Лу- паўскога і «Харэаграфія ў графіцы» студэнткі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Алёны Махнач.

Але мы разважалі аб формуле поспеху.

Здаецца, надзвычай складана сёння знай- сці надзейных спонсараў (генеральным партнёрам фестывалю выступіў «Белвест», партнёрам — «Белінвестбанк»), выхаваць «сваю» публіку, зацікавіць вядучых спецы- ялістаў, забяспечыць удзел сусветна вядомых калектываў і г.д. Але аўтар ідэі і нязменны дырэктар фестывалю Марына Раманоўская ўпэўнена: іскры новых талентаў, што ўспых-ваюць на фестывальнай сцэне, вартыя любых намаганняў.

І калі формула — гэта дакладнае агуль-нае вызначэнне нейкага правіла, закона, якое ў пэўных умовах можна дастасаваць да ўсіх асобных выпадкаў, то вывесці яе (а мы маем на ўвазе выключна формулу поспеху) у дачыненні да IFMC немагчыма, паколькі гэты фэст — з'ява, безумоўна, унікальная, і пры ўсёй як быццам відавочнасці складнікаў нязменнага поспеху многае ў ёй застаецца загадкавым.

Галоўным жа вынікам XXIV Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі стала выспя- ванне ідэі стварэння Асацыяцыі беларускіх харэографаў сучаснага танца як грамадска-га аб'яднання. Яна горача абмяркоўвалася на тэарэтычным майстар-класе «Беларускі сучасны танец на парозе новага стагоддзя. Праблемы і перспектывы». Спадзяемся, гэта стане «кропкай адліку» і новым этапам у развіцці сучаснага танца на Беларусі. Але заўважу, што надзвычайнае імкненне айчын- ных харэографаў і выканаўцаў да поспеху каштуе, магчыма, значна даражэй, чым сам поспех...^-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ